

NEUSTREZEN PREVOD

Večkrat kdo izrazi nezadovoljstvo nad tem, da imamo tako malo jezikovnih ocen prevodov. A zdi se mi razumljivo, da je takih ocen malo: terjajo precejšen napor, zbujaajo zamere pri prevajalcih, in jemljejo časopisom veliko prostora. Kljub temu bi jih bilo treba vsaj občasno pisati in objavljati, ker so, če drugega ne, nujno potreben korektiv površnim, nezanesljivim prevodom, ki se samovšečno razprezajo v našem prevodnem slovstvu, če nikoli ne doživijo kritike.

Ko je izšel slovenski prevod romana Johna Fowlesa »The French Lieutenant's Woman«,* sem sklenil, da si ga natančneje ogledam.

Delo sem poznal in vedel, da bi bilo izredno trd oreh tudi za izkušenega prevajalca. Več takih je ponujeni prevod odklonilo, in naposled ga je prevedel nekdo, ki kot leposlovni prevajalec dotlej ni bil posebno znan. Kakšen pogum!

Pregledal in z izvirnikom primerjal sem strani 5-69 prevoda, približno sedmino knjige. To pač zado- stuje za jezikovno ocenitev prevoda. Pomanjkljivosti, ki sem jih našel, sem skušal pregledno razvr- stiti, vendar ima taka ureditev svoje meje, ker včasih preveč razbija jezikovne celote besedila. Člo- vek tudi večkrat omahuje, kako naj opredeli to ali ono napako. Meje so zlasti nejasne tam, kjer naj bi bilo povedano, ali je prevod napačen ali samo površen. Kolikor pa bo mogoče, bom kritične pri- pombe navajal v naslednjih skupinah: 1. napačno in 2. površno prevedena mesta; 3. izpuščene ali do- dane besede in stavki; 4. okornosti in svojevoljnosti; 5. jezikovne slabosti. Strani prevoda bom po- večini navajal v oklepajih.

1. **Napačno prevedena mesta.** Angleško *southwestern* je »južnozahoden«, prevod ima »južnovzhod- nega« (5); lahko da je to tiskovna p. *In fact* ni »Še več« (5), temveč »Zares«, *curves and volumes* ni »oblin in gmot« (6), temveč »zavojev in oblin«; *the year of which I write* ni »leta, ko sem to zapisal« (6), temveč »leta, o katerem pišem«; *known locally* ni »ki so jim v narečju rekli« (6), temveč »v tem kraju znane« (»pod imenom Ware Cleeves«). O krajevnem vohljaču pravi prevod »če so ga imeli« (6), izvirnik pa pravi *and there was one*, torej »in imeli so ga«. Še zmeraj na 6. strani je vrsta napačno prevedenih izrazov: *suspected* je »posumil« in ne »zaslutil«; *remarked* ni »sklenil«, temveč (tu) »opa- zil«; in *telescope* pač ni »kukalo«, temveč »daljnogled«. Naprej na 7. strani *Revetment* ni »tlak«, tem- več »obloga«. Napačno in hkrati površno je preveden stavek: *but the world was then in the first line throes of the discovery of aniline dyes* – v prevodu je to »a svet je takrat pretreslo odkritje anilinskih barvil«, v resnici pa nekako »vendar je svet tedaj komaj začenjal odkrivati anilinske barve«. Na isti strani je *figure* prvič podano z neknjižno besedo »pojava«, drugič kot »podoba«, v resnici gre obratno za »postavbo«. In *more like a living memorial to the drowned* ni »bolj živ spomenik utopljenca«, temveč »bolj podobna živemu spomeniku utopljenim« (kakrašne postavljajo ob morskih bregovih).

Zakaj naj bi bila *destiny* »ideal« (8) in ne »usoda«, je težko razumeti. Dvogovor, ki gre z 8. na 9. stran, je preveden takole: »Saj nisva v Londonu.« 'Ali na severnem tečaju, če se ne motim.« V resnici se glasi: »Zdaj nisva v Londonu.« 'Če se ne motim, sva na severnem tečaju.« *Lower walk* ni »spodnji hod- nik« (10), temveč »spodnja pot« ob morju. Namesto »V te kamnolome« (10) bi moralo biti »V tiste kamnolome«. *She had taken off her bonnet* bi moralo biti prevedeno »Ona si je bila snela čepico« in ne »Snela si je čepico« (11), ker se oseba spremeni. *Out of oblivion* ni »iz nevednosti« (11), temveč »iz pozabljenja« ali kvečjemu »iz nepazljivosti«.

Na str. 13: »Ko sta bila že blizu obale« – v resnici »Ko sta bila že blizu kopnega«. In naprej: *That's the trouble with provincial life* ni »S provincialnim življenjem je križ«, temveč »To je narobe v po- deželskem življenju«. Številni so prevajalci, ki prevajajo prislovo *consequently* tako, kot je tukaj: »in dalje« (14) namesto z »zatorej«, »in zato«. Kako so *ribbons* postali »rozete« (19) in ne »trakovik«, ne vem. Isto velja za *in short*, kar naj bi bilo »torej« (20) in ne »skratka«. Na isti strani: *But though death may be delayed* ni »Čeprav je s smrtjo mogoče odlašati«, temveč »A čeprav smrt lahko pride z za- mudo«.

»Dragi stric, odličen pogled imaš« (20) je morda tiskovna pomota namesto »... imam«; *Life was not purposeless* pa je gotovo napačno prevedeno z »Življenje ne bi bilo zaman« (21) namesto z »... ni bilo zaman«. Britanske družine so po našem prevodu živele »nad svojimi gnojnicami« (21), pa so le

* »Ženska Francoskega poročnika«. Roman. Prevedel Jaka Štular. Korrigiral Pavel Vozlič. Mladinska knjiga, Ljubljana 1979. 456 stra- ni.

»nad svojimi greznicami«. *Simile* ni »primerek« (21), temveč je »prisposoba«. *Steep hills behind Lyme Regis* niso »strmi griči nad Lymom Regis« (21), temveč »strmi griči za Lyme Regisom« (mestecem s tem imenom). Prevajalec je na začetku knjige zapisal pravilen sklon »v Lyme Regisu« (5), pozneje pa je to pozabil in sklanjal prvo besedo.

Povsem narobe je preveden 3. odstavek na 22. strani, ki ga moram zato navesti v celoti. *A legendary summation of servant feelings had been delivered to Mrs. Poulteney by the last butler but four. 'Madam, I should rather spend the rest of my life in the poorhouse than live another week under this roof.' Some gravely doubted whether anyone could actually have dared to say these words to the awesome lady. But the sentiment behind them was understood when the man came down with his bags and claimed that he had.* Prevod v knjigi: »Prav legendarno je, kako je povzel občutke služničadi tisti butler, za katerim so se zvrstili še štirje: 'Madame, raje preživim ostanek življenja v ubožnici, kot da bi samo še teden ostal pod to streho.' Nekateri resno dvomijo, če si je zares kdo drznil izreči strašni gospe te besede. Toda smisel stavka so vsi razumeli, ko je mož prišel dol s svojimi kovčki in rekel, da je vsega sit.« Pravilen prevod: »Glavni strežaj, za katerim so bili še štirje, naj bi bil gospe P. izrekel povzetek poselskih občutkov: 'Gospa, ... Nekateri so resno dvomili, ali bi si res lahko kdo drznil reči te besede strašni gospe. Čustvo, ki jih je porodilo, pa so razumeli, ko je mož ... in rekel, da si je to drznil.«

Incipient sadists nista »pristni sadistki« (22), temveč »sadistki v zametku« (*incipient* = začenjajoč se). Stavek na str. 23: »Vrtnar je bil odpuščen, ker so ga videli, da je prišel v hišo s prstjo na rokah; butlerja, ker je imel na ovratnici vinski madež; deklo, ker je imela pod posteljo sramno dlako.« Ze na sredi velikega stavka je prevajalec pozabil, da je začel s trpnikom, in nadaljuje napačno: »butlerja«, »deklo«, namesto »butler«, »dekla«. Sirota dekla naj bi bila imela pod posteljo nekaj nespodobnega, a je imela le *slut's wool*, tj. »kosme prahu« (pogovorno »mačke«). In brž naslednji stavek: »Najhujše pa je bilo, da celo zunaj svoje hiše ni dopuščala svoji oblastnosti nobenih meja.« Izvornik pa se glasi: *But the most abominable thing of all was that even outside her house she acknowledged no bounds to her authority, in to je malo drugače:* »Najgrše od vsega pa je bilo, da celo zunaj svoje hiše ni priznavala nobenih mej svoje oblasti.« Preskočimo en stavek in navedimo naslednjega: »Bog pomagaj mladi dekli, ki so jo videli z mladim moškim ob enem redkih prostih popoldnevov – morebiti, a le s težavo enkrat na mesec.« Nerazumljivo: videli so jo s težavo enkrat na mesec z mladim moškim? Izvornik je kajpada drugačen: *Heaven help the maid seen out walking, on one of her rare free afternoons – one a month was the reluctant allowance – with a young man.* Pri spremembi besednega reda v prevodu je šel po zlu smisel, ki je nekako takšen: »Bog pomagaj dekli, ki so jo katerega njenih redkih prostih popoldnevov – s težavo je dobila enega na mesec – videli na sprehodu z mladim moškim.«

Naprej na stran 27! »In nemara ga je čustvo, ne čisto brez zveze z zlobo, posledico dolgih ur hinavstva ... ob cvilhasten zglavju gospe P.,« pravi prevod. Izvornik nedvomno kaže, da je posledica hinavstva čustvo in ne zloba: *And perhaps an emotion not absolutely unconnected with malice, a product of so many long hours of hypocrisy ...* Avtorjevo izražanje je v vsej knjigi kar se le da zapleteno in pretenciozno, zato se slovenski prevod dostikrat bere kot nedopustna poenostavitve, tudi tukaj, ko je pravzaprav rečeno: »In morda ga je čustvo, ki ni bilo čisto brez zveze s hudobijo, nasledek mnogih dolgih ur hinavstva ... « Navedeno zglavje nikakor ni bilo cvilhasto, kot s pogovorno besedo pravi prevod, temveč iz imenitnejše tkanine, bombazina, za katerega ni slovenske besede. (Slovar DŽS ga nenatančno podaja kot ‚barhant‘.)

Na str. 36 pravi prevod: »Nemir gospe P. nad tem razkritjem bi bil skoraj potopil župnika.« Vendar ne gre za povodenj, zakaj angleški glagol *to sink*, uporabljen v izvorniku, ima med drugim pomen »spodnesti«, »uničiti«, in to je nedvomno mišljeno tukaj. Na naslednji strani (37) beremo: »Gospa P. se je imela za čisto razodetje božje sredi pobesnelega oceana papizma.« Stavek ostaja v sobesedilu nesmiseln, dokler ne pogledamo v izvornik: *Mrs. P. saw herself as a pure Patmos in a raging ocean of popery.* Na otok Patmos je bil pregnan Janez Evangelist, tam je nastala končna verzija njegovega Razodetja, od tod prevajalčevo ugibanje z »razodetjem božjim«. V večjih besednjakih pa bi bil našel, da se izraz »Patmos« rabi za kraj izgnanstva ali osamljenosti, torej se je gospa P. imela za »povsem osamljen otok v besnečem morju papizma«.

Kdo naj razume takle stavek: »Predvsem pa sta bili stari dami ob spominu na toliko služabnikov, ki so vzeli slovo od nje, zopni, nesramnost in odkrita beseda po njenih izkušnjah in merilih istovetna z ljudmi, ki so govorili, ne da bi počakali na nagovor ... « Kam spada izraz »zopni«? Kako naj bosta nesramnost in odkrita beseda »istovetni z ljudmi«? Izvornik se glasi v avtorjevem zapletenem slogu: *Above all, with the memory of so many departed domestics behind her, the old lady abhorred impertinence and forwardness, terms synonymous in her experience with speaking before being spoken to and anticipating her demands ...* To pa bi bilo precej drugačno od citiranega prevoda, namreč: »V spominu na mnoge posle, ki so jo zapustili, je stara gospa čez vse mrzila predrznost in (preveliko) ustrežljivost, in ta dva izraza sta v njeni izkušnji pomenila isto kot to, da so govorili, preden jih je nagovorila, ... «

Cel kup napačno prevedenih izrazov je na str. 51: *or rather a frivolous* ni »recimo, lahkomiselno«, temveč je »ali bolj rečeno, lahkomiselno«; *ignominiously* ni »nemarno«, temveč »sramotno«, *sparkled* ni »lesketalo«, temveč »iskrilo«; *curlwags* niso »čaplje«, temveč so »skurhi«, ki tudi niso »krehali«, temveč kvečjemu »vreščali«, saj je v izvorniku navadna beseda *cried*.

O neki Sarini lastnosti pravi prevod, da je bila »skrivnostna za nekoga, ki nikoli ni bil v Londonu, ki ni imel stika s svetom« (56). V resnici je bila skrivnostna »pri nekom, ki ni bil nikoli v Londonu«, namreč pri Sari. In *sea anemone* ni »morska zvezda« (64), temveč »morska vetrnica«.

2. Površno prevedena mesta. Kar na začetku knjige je fraza *could at once have deduced several strong probabilities* nedopustno poenostavljena v »pa bi si bil brž na jasnem«, namesto recimo »bi bil lahko brž izrekel nekaj močno verjetnih sklepov«. (Tudi to še ni najboljši prevod avtorjevega zapletenega stavka, a saj knjige ne prevajam, temveč ocenjujem prevod, zato zadostujejo takšne pojasnitve.) »Po- tlej pa je životarilo« (6) tudi le približno podaja stavek *has been declining ever since*, namesto z »Od tedaj pa ves čas nazaduje (propada)«. Na isti strani sta še dve podobni površnosti: *There too I can be put to proof* ni »Tu me lahko preskusite«, temveč »Tudi tu me lahko . . .«; *that these two were strangers, people of some taste* je poenostavljeno v »da sta tujca očitno poznavalca«, medtem ko avtor pravi: »da sta bila ta dva tujca, človeka z neko mero okusa«.

Stara topovska cev ni bila »pokonci vzdiana« (7), temveč *upended*, »postavljena pokonci«. *Petty provincial day* pač ni »malenkostna, zakotna vsakdanjost« (7), saj gre za drobec »nepomembnega podeželskega dne«. Povsem časnikarsko je preveden stavek *Once again they walked on kot »Povzela sta sprehod« (10) namesto »Spet sta se odpravila naprej«. Brž naslednji stavek v prevodu se glasi: »Šele takrat se je ovedel spola postave na koncu pomola.« A izvornik ima to dosti bolj zapleteno: *It was only then that he noticed, or at least realized the sex of the figure at the end*. Kam bi prišli, če bi bilo prevajalcem dovoljeno tako skrajševati besedilo izvornika! V resnici se stavek glasi nekako takole: »Šele tedaj je opazil postavo na koncu pomola, ali se vsaj zavedel njenega spola.« Dve vrstici naprej je rečeno: »Ernestina je drobno pogledala,« v resnici pa je »napeto, pazljivo gledala – *peered* – medtem ko je »drobno gledati« po Pleteršniku »kleine Augen machen«.*

Površen je tudi prevod »Ali jo tako zelo zaničujejo« (11) za *Is she so ostracized*; morda bi bil primeren glagol »preganjajo« (veliki slovar DZS ima »bojkotirati«). Eno vrsto prej ima avtor stavek *They call her the French Lieutenant's Woman*. Prevajalec ni obdržal nobene izmed treh velikih začetnic in pravi »francoskega poročnika ženska«, čeprav gre za dva vzdevka, ali vsaj za enega. Na str. 13 beremo: »Ko bi mi vsaj ne bila povedala umazanih podatkov.« To je premalo za *I wish you hadn't told me the sordid facts*, torej: »Žal mi je, da si mi povedala tista nečedna dejstva.«

Kdo bi v »zaraščenem nemškem Židu« (5) spoznal »bradatega« Marxa (ta je namreč mišljen)? *Beavered* je pač »bradat« in ne »zaraščen«. Kaj bo bralcu povedal stavek, da se je Charles »podpisal pod znamenitih devetintrideset artiklov« (17)? Če prevajalec že ni pojasnil, da gre za 39 členov anglikanske veroizpovedi, vsaj ne bi bil smel dodati »znamenitih«, ki jih izvornik nima. Na str. 18 ima prevod: » . . . toda to se je Charlesu zdelo glede avtorstva *infra dig.* – pod častjo . . .« Izvornik pravi: *but these seemed to Charles something rather infra dig. . . in authorship*, to pa pomeni: »Charlesu pa se je pi- sanje zdelo kar nekam pod častjo.« V isti zvezi je še govor o *sustained concentration*, ta pa je v pre- vodu poenostavljena v »vztrajnosti« namesto morda »vztrajne zbranosti«. Naprej na isti strani: »Na- ključno srečanje . . . ga je osvestilo,« za *made him realize* – koliko bolje od uporabljenega hrvatizma izraža pomen slovenski glagol: »Ob naključnem srečanju je spoznal«. Brž nato beremo: »Drugi so imeli sira Ch. S. za pionirja arheologije . . .« (18–19), v resnici pa so se *ga spominjali* kot takega (*re- membered*).

Na 19. strani je takle stavek: »A bilo je še eno mlačno zanimanje, ki je strica pri Charlesu še huje dražilo.« Ne samo, da je tu ostala angleška dikcija »A bilo je . . .«, tudi smisel ni ujet, saj strica ni jezilo zanimanje, temveč *pomanjkanje* le-tega (*lack of interest*). Niže na isti strani beremo: »A kdo bi pisal zgodovino, če je to pravkar opravil Macauley?« Avtor potem našteva še naprej, prevajalec pa je to že pozabil in v naslednjem stavku spremenil sklon: »Proza ali poezija« namesto »Prozo ali poezijo«. Nekaj podobnega se mu je primerilo na str. 20: » . . . ki so mu viktorijanci rekli resnoba . . .«, pa glagol »rekli« ne ustreza več za zadnji konec naštevanja: »in še tisoč varljivih imen« (v angleščini vse to pokriva glagol *called*). Na str. 23. ima izvornik: *She was like some plump vulture*. V prevodu se je pri- merjava izgubila in ime spremenilo: »Bila je tolsta ujeda« namesto »Bila je kakor debel jastreb«. V istem stavku je *in the first field* čudno podano s »po prvi plati«; čeprav je tudi angleška fraza malo nenavadna, pomeni pač »predvsem«, »zlasti«.

Avtorjev pretanjeni slog je v našem prevodu kar naprej prikrajšan, osiromašen. *As he was perhaps not unaware* ni tako določno kot v prevodu: »In najbrž je to tudi vedel« (26), in župnikovih besed *That would be excellent* v nadaljevanju ni dopustno skrajševati v »Odlično«. Ali pa stavek na str. 28: *an orthodox Victorian would perhaps have mistrusted that imperceptible hint of a Becky Sharp*; preveden je takole: »Pravoveren viktorijanec bi bil morda nezaupljiv do daljnega sorodstva z Becky Sharp;« in kaj si more bralec pomagati s tem? Če prevajalec že ni pojasnil, da je Becky Sharp oseba iz Thac-

kerayevega Semnja ničevosti in pozneje tip brezobzirne, spletkarske povzpeticne, bi bil moral vsaj prevajati natančneje: »... morda nezaupljiv do tega komaj opaznega namiga na B. Sh.«

S str. 29. malo daljši odlomek: »Ko je Ch. odšel iz hiše ... in se napotil proti dobrih sto metrov oddaljenemu hotelu, kjer je resnobno ... šel po stopnicah v svojo sobo, se je oprostila tudi Ernestina in šla v svojo sobo. Še enkrat je hotela skozi čipkaste zavese ujeti podobo svojega zaročenca; «*A hundred paces or so* je »kakih sto korakov« in ne »dobrih sto metrov«. A poglavitno je tole: avtor seveda ni tako nespreten, da bi najprej opisal vso dolgo Charlesovo pot, potem pa spregovoril o Ernestini, kako bi ga rada videla odhajati. Prav bi bilo: »... se napotil proti hotelu, da bi resnobno šel po stopnicah ...« S tem je namreč čas toliko zadržan, da E. še utegne gledati za zaročencem.

Na str. 32 je »a cena za to« nedopustna okrajšava za »cena, ki bi jo morala plačati za to«, in tudi *vaquely divined* ni »skušala ugibati«, temveč »nejasno slutila«. – Za boljše razumevanje je večkrat nujno ohraniti predpretekli čas iz izvornika. Tako bi moralo biti »kamor je bila stisnila vejico jasmina« (32) in »Toda minilo je bilo trideset let, odkar so se priiskrili na svet Pickwickovci« 45. Nedopustno je okrajšan tudi stavek na str. 50, ki se v izvorniku glasi: *Of the woman who stared, Charles noted, there was no sign* in v prevodu: »Ženske, ki strmi, Ch. ni uzrl« namesto »Ch. je opazil, da nikler ni videti ženske, ki je strmela« (namreč druge dni). Ali na str. 51: »Da so podkovani čevlji na sklavitem obrežju pripravni kot drsalke?« – to bo vsakdo narobe razumel. V resnici je rečeno: »Da so težki okovani čevlji na obrežju, posutem s prodrom, toliko (= tako malo) pripravni kakor drsalke?«

Na str. 58 so *pretendents* »snubci«, ne »fantje«, *credit side on the account* ni »dobiček na računu«, temveč »imeti na računu«. Na str. 60 ni prav »Kar se vam najbolje zdi«, temveč »Kar se vam zdi najboljše«. *Ogress* ni »coprnica« (62), temveč »velikanka«, »ljudožerka«. *Kompromis* na str. 67 sta sklenili dve »obsedenosti« in ne dve »obsedenki«.

3. Izpuščene ali dodane besede in stavki: Takoj na začetku manjka Marxov citat, ki pač ni po naključju postavljen tja. V angleščini se glasi: *Every emancipation is a restoration of the human world and of human relationships to man himself. Marx, Zur Judenfrage (1844)*. Str. 10: v 3. odstavku izpuščeno *across sloping meadows*. Nekaj vrstic naprej izpuščeno *wild* v zvezi *wild eroding coast*. V 4. odst. izpuščeno *mere* v frazi *a mere harsh wind*. Str. 7 v 1. odst. izpuščena cela fraza *with his top hat held in his free hand*. Str. 12 v 3. odst. dodano »pravzaprav« v zvezi »da je ... pogledala skozenj«, v 4. odst. pa izpuščeno *merely* v zvezi »ni mišljen ... opis predmeta«, ki je sploh površno prevedena. V citatu iz Darwin na str. 14 je prevajalec prezrl izraz *being*, pa se mu »sleherna« nanaša na oblike življenja«, ko bi moralo biti: čeprav je sleherno *bitje* dobro opremljeno za svoje mesto v naravi.«

Na str. 20 je cel kup dodanega ali izpuščenega: »... je bil (dodano: le) zanimiv mlad možki;« »Stric ga je zaradi tega (izpuščeno: dostikrat) vzel v precep;« »Živel si, (dodano: živel) za svoje pse ...«; »je mračno zrl v (dodano: globino) svoje(ga) vino(a)«. »Pa je (dodano: še) nisem našel.« Na str. 21 je izpuščeno *no doubt* v zvezi *would no doubt seem today*. V 4. odst. na str. 22 je dodano »Gola« v stavku »Gola zavist jo je držala tam«.

Na začetku 5. poglavja na str. 28 manjka poleg Tennysonovega mota še drugi iz *Persuasion* Jane Austenove: *The young people were all wild to see Lyme*. Na str. 31 je v 2. odst. izpuščen cel drugi stavek: *For a few moments she became lost in a highly narcissistic self-contemplation*. Na str. 48 je izpuščen kar celotni 2. odstavek, ki je s svojimi 8 vrsticami predolg, da bi ga tu navajal. Ker ta odstavek manjka, se tretji zamenjava napačno z »Njena izbira je bila lahka«, ker se je medtem oseba spremenila; moralo pa bi biti »Njegova izbira je bila lahka.« In končno je na str. 55 izpuščeno *extremely* v zvezi »Gospa T. je bila sicer ... ljubezniva ženska«.

4. Okornosti in svojevoljnosti. Kadar ima prevajalec premalo izkušenj, je marsikaj brez potrebe okorno, čeprav se ne da vedno reči, da je ravno napačno. Huda okornost se mi recimo zdi, pustiti angleško obliko imena »Sarah« namesto naše »Sara«, čeprav je potem prisiljen sklanjati »Sare«, »Sari« in pisati svojilno obliko »Sarin«, saj drugače sploh ne gre.

Na str. 11 prevajalec pravi, da je bil »njen pogled kot puška pomeřen na obzorje« – pač »namerjen«. Ker je angleški pridevnik *unjust*, piše tudi prevajalec »nepravičen« (12, 25) namesto »krivičen«. Okorno je tudi: »Tedaj ga je zbodla, češ pa učenjak, pa zaničevalec romanov« (13). Izvornik se glasi: *She teased him then: the scientist, the despiser of novels, torej sta »češ pa« in »pa« sploh odveč*. In kdo bi že pri nas pisal »tisočosemstopenetdeseta leta« (14) namesto »petdeseta leta 19. stoletja«? Na str. 16 ima avtor v istem stavku dvakrat glagol *pursued*; prevod ima »je brskal« in »je pregнал«, ko se je ponujalo »se je gnal« in »je pregнал«. Grozovito se sliši »hiše, sezidane v slogu regency« (21) za *Regency house*, torej »hiše iz dobe regentstva«. Nemogoče se mi tudi zdi uporabljati v slovenščini besedo »butler« (22) – kako naj jo tudi izgovarjamo; butler, batler? Pa tudi ni potrebe. V slovarju je rečeno »kletar«, a boljše bi bilo gotovo »glavni strežaj« ali »prvi strežaj«.

Huda svojevoljnost je, da prevajalec piše besedo »bog« z malo začetnico, ko je v romanu pisana z veliko vselej, ko je mišljen krščanski, osebni Bog. Prevajalec pač nima pravice, da bi takšne pisave

krojil po svojem osebnem okusu, temveč se mora držati pisave izvirnika. Tako se je tu celo zgodilo, da je na str. 38 govor o poganskem bogu sreče, ki ga seveda tudi avtor piše z malo. Tri stavke naprej pa pravi: *But there was God to be accounted to*, torej o krščanskem Bogu, prevod pa ima tudi tu »Upoštevatvi je bilo treba (dodano: tudi) boga«, da bralec res ne more vedeti, kateri je mišljen. Izrazito okorno je »pekinzec« (34). Res tudi pri akademiskem slovarju še niso odkrili izraza »pekinčan«, rabljenega v prevodu knjige *Psi vsega sveta* (1975), a imajo vsaj »pekinški pes«. – In kako naj bo naravni prizor »kos podobnim« (69)? Izvirnik ima *more than equal*, torej »več ko enakovreden«.

Morda lahko med okornosti prištejemo še stavke, ki se jim preočito pozna angleška stava. »Ko se je po kosilu vrnil v sobo, se je Charles zastrmel ...« (14); »kar bi ga zares osup(n)ilo, bi bil spremenjeni odnos« (15); »Čeprav je popustil športu toliko, da je hodil na prepelico in fazana, če je bil povabljen, je Charles vztrajno odklanjal ...« (16); »Odklonil je, da bi razdajal svojo ... angleško dušo« (17–18) namesto »Ni maral razdajati ...«. Sarina bistrina naj bi bila »v skoraj skrivnostni sposobnosti ocene vrednosti drugih ljudi« (56) – ta kopica samostalnikov bi se dala preprosto zmanjšati: »v skrivnostni zmožnosti, da je znala preceniti vrednosti drugih ljudi« – tudi izvirnik ima glagol: *ability to classify other people's worth*.

5. **Jezikovne slabosti.** Ta točka bo gotovo sporna, saj besede in načine izražanja merimo z zelo različnimi merili. Moje je pač strogo, a precejšen del očitkov bi najbrž priznali tudi drugi. V javni rabi zdaj prevladuje domača beseda (turistični, umetnostni) »vodnik«; v prevodu je rabljen »vodič« (6, 50); pravopisno je »škodla«, tukaj »s škodlami« (6); SP ima »zalizke«, tu so »zalizci« (7); »Zelo grdo od tebe« (9) štejem za germanizem; pravopisno je »okamnine«, »kamnine«, tu »okamenine«, »kameninami« (10), »okamenin« (49), čeprav pravilno »okamneno blato« (49); večina bi sicer pisala »Kaj zato« kakor naš prevod (18), a prav je »Kaj za to«; »Ne smemo dvomiti v njegovo milost ali v njegovo pravičnost« (25) – dvomimo o čem; za *provide a home* je rečeno »lahko nudila dom« (26) namesto »dala dom«; »oklevala« (39, 55) je enako slabo kot »prepričanja v varnost obstoja« (42) – prepričan o čem; publicistična, na široko rabljena »stvarnost« (51–52) je slovenska »resničnost«; časnikarsko »razreševanje težav« je prišlo tudi v ta prevod (56) namesto »reševanja« ali »odpravljanja«; tu so tudi nezazelene besede »inaciac«, »utvarak«, »vpadljivo«, »neizbežno« (56 in naprej); neslovensko mi zveni tudi »smrt blizke prijateljice« (67) namesto »bližnje«. Dostikrat prevajalec ne opazi, da je z veznikom povezal dve imeni ženskega spola, pa piše tako kot na str. 64: »mislil sta vodila zloba in nevolja«. Na mnogih mestih manjkajo potrebne vejice, pa so drugod takšne, ki so odveč. Večkrat je rabljen »čemu« namesto »zakaj« (npr. 32).

Za nameček še nekaj zanimivih tiskovnih pomot. Brez pomot je sicer malokatera knjiga, a nekatere so tu komaj verjetne. Kar na prvi strani beremo »drobčen Pirej majcenih sten« (5), pa bi moralo biti »drobčen Pirej mikroskopskih Aten«. Na str. 15: »Če bi mu opisovali te sedeže ali poznejše učinke nerazsodnega uživanja« – v resnici gre za *sadeže* in za učinke »njih uživanja«. Tudi »po Auxleyu« (18) namesto »po Huxleyu« je precej težko prezreti.

Sodba o tem, kako je roman »Ženska Francoskega poročnika« preveden v slovenščino, po vsem povedanem ni težavna. Upravičeno namreč lahko domnevamo, da tudi preostalih šest sedmin romana ni prevedenih dosti drugače ko ta prva, saj se prevajalci po večini na začetku še najbolj potrudijo, proti koncu pa njihova pazljivost in vnema dostikrat uplahne. Res je podoba, ki jo daje o prevodu ta naš pregled, do neke mere neobjektivna ali vsaj nepopolna, obravnava samo slabosti prevoda. A to je pač tudi poglavitna naloga vsake kritike. Marsikaj je v tem prevodu dobro rešeno, a od prevoda pričakujemo, da bo v *celoti* dober, jezikovno izenačen in brez večjih jezikovnih ali vsebinskih napak, da ne govorim o izpuščanju besedila. V našem primeru je očitno, da se je prevajalec dela lotil s premajhnim znanjem angleščine in tudi slovenščine, zlasti pa s premajhno izkušnostjo. Šele dolgoletna praksa daje prevajalcu vedeti, kako naj nekatere tuje posebnosti podaja v slovenščini, še posebno, kadar gre za zahtevno delo. Fowlesov roman je napisan tako, da terja mojstrskega prevajalca. Ker ga ni dobil, je bila storjena velika škoda, saj slovenskim bralcem ni bil ustrezno predstavljen.

Janez Gradišnik
Ljubljana